

Say potato,
say
Agrico.

AGRICO

Het patatje oorlog bij Agrico

Getergde telers, een rechtszaak, een arbitrage-procedure, een directeur én een voorzitter van de raad van beheer die beide opstappen: de verkoop van de fritesaardappelenpoot van Agrico aan Aviko dreigt uit te lopen op een heus drama. Wat ging er mis? Wie is er verantwoordelijk? Hoe loopt dit af? Een reconstructie.

Het stond er echt. 'Dat kan toch niet, dat bestaat niet!' Het is al weer anderhalf jaar geleden maar Jacques Petit, akkerbouwer in het Limburgse Voerendaal, kan het zich nog goed herinneren: de verbazing en woede die hij voelde toen hij begin november 2010 een brief kreeg van Agrico. De aardappelcoöperatie had met Aviko overeenstemming bereikt over de verkoop van de fritesannex industrieaardappelentak, meldde Agrico. De telers die fritesaardappelen leverden aan Agrico, van wie veruit de meesten tevens lid van de coöperatie, konden onder dezelfde condities meeverhuizen.

Petit, zelf lid en leverancier van fritesaardappelen aan Agrico, was stupéfait. In het diepste geheim en geheel buiten hem om had de coöperatie de Limburgse teler overgeleverd aan één fabriek, terwijl hij juist bij Agrico zat omdat hij zich niet wilde binden aan één fabriek. Petit (66) is gehecht aan het coöperatiebeginsel. Uit principe en omdat de ervaring leert dat de financiële opbrengst per hectare bij levering op contractbasis aan de industrie vaak het laagst is.

'Het was fatsoenlijker geweest als de directie en raad van beheer ons als telers vooraf hadden gevraagd welke kant wij op wilden', aldus de teleurgestelde Petit, die Agrico inmiddels de rug heeft toegekeerd. Petit, sinds 2002 lid van de

coöperatie, is niet de enige. Een groot deel van de Limburgse leden-fritesaardappelentelers is niet meeverhuisd. Nog eens zestig van de in totaal 185 akkerbouwers zijn zo kwaad dat ze een stichting hebben opgericht die juridische stappen tegen Agrico voorbereidt.

Hoe heeft het zo ver kunnen komen? Wie is er verantwoordelijk? Komt het ooit weer goed

'Het gaat ons niet zozeer om die rotcenten'

tussen de coöperatie en de verbolgen fritesaardappeltelende leden? Reconstructie van een drama met een open einde.

Voorgeschiedenis: er moest iets gebeuren

Dàt er iets moest gebeuren met de fritesaardappelenhandel, dàár was iedereen bij Agrico het wel over eens. De omvang van het areaal was de afgelopen jaren zo geslonken dat de commerciële slagkracht van de fritespool was gedecimeerd. In 2006 omvatte de pool nog maar 2.500 hectare tegen 9.000 hectare een aantal jaren daarvoor.

Dat ging ten koste van de prijzen. Voor de grote patatbakkers Farm Frites, McCain, Aviko en Lamb Weston/Meijer - was de Agrico-pool geen partij meer.

Onder de fritesaardappelentelers en de andere leden leidde dit tot toenemende bezorgdheid. Steeds meer leden verkochten hun fritesaardappelen buiten de coöperatie om. Dat gebrek aan loyaliteit zette kwaad bloed bij de zittenblijvers. 'Tijdens ledenvergaderingen hadden ze het hoogste woord, maar intussen verdeelden ze een steeds groter deel van de koek onder andere afnemers', schetst één van de pootaardappelentelers die anoniem wil blijven. De telers van poot- en tafelaardappelen zagen de krimp met leden ogen aan. Legde de fritespoot niet een te zware druk op de organisatie?, vroegen zij zich af.

Om verder wegwijnen van de fritesaardappelenhandel tegen te gaan, introduceerde Agrico in 2006 een speciale bodemgarantieregeling: telers die hun areaal via de coöperatie verkochten konden rekenen op een gegarandeerde bodemprijs.

Dit resulteerde in een tijdelijke opleving. Het poolareaal steeg tot maximaal 5.600 hectare. Maar in 2010 was dat alweer geslonken tot 4.000 hectare, waarvan tweederde bij leden en eenderde van contractanten en aankopen uit het buitenland.

Contacten SPA resulteren in verkoop

Ook is in 2009 mede op initiatief van LTO, NAV en VTA tevergeefs geprobeerd om een landelijk poolfonds van de grond te krijgen: Stichting Poolfonds Aardappelen (SPA). Toen de geïnteresseerden één voor één afhaakten bleven alleen Agrico en Aviko nog over. Die contacten resulteerden in de verkoop om niet van de fritesaardappelenhandel van Agrico aan Aviko, de tien betrokken werknemers inbegrepen.

‘Met duizend leden discussiëren, werkt niet’

Telers die meeverhuisden konden bij Aviko rekenen op ‘vergelijkbare’ contracten met ‘aan-trekkelijke voorwaarden’, aldus het persbericht waarin Agrico de transactie wereldkundig maakte.

Daar dachten de meesten van de 185 leden-telers duidelijk anders over. Op een tumultueuze informatiebijeenkomst op 15 november in Swifterbant spuiden zij hun onvrede. Ze voelden

zich miskend, vonden de handelswijze in strijd met de coöperatiegedachte en meenden dat de directie en raad van beheer, het gremium dat waakt over de belangen van de leden, hun belangen hadden verkwanseld.

Ook de verhuizing van de bestaande pool per 1 januari naar Aviko was de leden-telers een doorn in het oog. Dat zou ten koste gaan van de prijs, vreesden zij.

Ledenraad vleugellam

Directievoorzitter Ineke Mastenbroek en voorzitter van de raad van beheer Herman Vermeer, beiden in Swifterbant present, toonden zich verrast. ‘Dat de onvrede zo diep zat, hadden we niet voorzien’, meldde Mastenbroek daags na de bijeenkomst. Vermeer stelde de gang van zaken te betreuren. ‘Procedureel gezien is de juiste weg bewandeld, maar emotioneel gezien deugde het niet’, aldus de voormalige voorzitter in december 2010 tegenover Agrarisch Dagblad.

Op zich heeft Vermeer gelijk. De ledenraad heeft een mandaat namens de ledenvergadering en die raad had zich met de deal akkoord verklaard. Maar de leden van de ledenraad hadden weinig keuze. Ze moesten vooraf tekenen voor geheimhouding. Dat maakte overleg met de achterban - lees: de gedupeerde leden-telers - onmo-

gelijk. Tot grote frustratie van sommige leden van de ledenraad. ‘Als ik had geweten dat het zou gaan over de verkoop van de fritestak had ik niet getekend’, zegt Taco Brouwer, destijds lid van de ledenraad. De pootaardappelenteler uit Creil zette zijn handtekening in de veronderstelling dat de raad zou worden geïnformeerd over een fusie tussen Agrico en HZPC. Volgens Brouwer is er binnen de raad stevig gediscussieerd, maar was de deal niet meer terug te draaien.

Helemaal ongevoelig voor de kritiek bleken directie en raad van beheer niet. Begin december stapte Mastenbroek op. Ook werd het akkoord aangepast. Agrico hield de regie over de vermarkting van de oogst van 2010; de pools gingen pas over naar Aviko met ingang van de oogst 2011. Verder krijgen de leden-fritesaardappel-telers de komende vier jaar een deel van de winst van de Agrico-dochters nabetaald en kunnen telers vier jaar Agrico-pootgoed aanschaffen tegen bijzondere condities.

Geen genoeg met knieval

Met die toezeggingen wilde Agrico tegemoet komen aan de kritiek van de leden-telers. Maar dat pakte anders uit. Een deel van die leden-telers nam met deze knieval geen genoeg. Zij legden Agrico een groot aantal vragen voor, onder

Akkerbouwer en voormalig Agrico-lid Jacques Petit: 'Het was fatsoenlijker geweest als de directie en raad van beheer ons als telers vooraf hadden gevraagd welke kant wij op wilden.'

meer over hun rechtspositie. Die zijn in hun ogen onvoldoende beantwoord, iets wat Agrico tegensprekt. 'Alle informatie waar ze recht op hebben, hebben ze gekregen', aldus Agrico-directeur Jan van Hoogen.

Voor de leden-telers vormde dit aanleiding tot verdere actie. Zestig van hen besloten woensdag 15 maart 2012 in Swifterbant tot de oprichting van de Stichting belangenbehartiging leden industriele Agrico. Die wil de kwestie voor de rechter brengen. De stichting beticht Agrico van onbehoorlijk bestuur. Ook wil zij dat gedupeerde leden-telers die hun lidmaatschappen willen beëindigen een deel van het eigen vermogen van de coöperatie krijgen, al is dit niet het belangrijkste. 'Het gaat ons niet zozeer om die rotcenten. Ook zijn we niet op zoek naar slachtoffers. Een correcte besluitvorming staat voor ons voorop', benadrukt Jan Veenink, één van de initiatiefnemers.

Los van de stichting wacht Agrico nog een tweede procedure. Zeventien telers van wie hun aardappelen deel uitmaakten van de Agrico-fritespool op het moment van de verkoop aan Aviko zijn bij het Instituut voor Agrarisch Recht in Wageningen een arbitragezaak tegen Agrico begonnen. Zij eisen onder meer compensatie voor de lage prijs die zij voor hun aardappelen

hebben ontvangen. Van alle pools kwamen die van Agrico als slechtste uit de bus, leerde onderzoek van Boerderij.

Unieke zaak in coöperatieland

Belangrijke vraag is natuurlijk: hoe heeft het zover kunnen komen? Temeer omdat het een unieke zaak betreft in coöperatieland. Het gebeurt zelden dat een grote groep leden een coöperatie voor de rechter daagt. Dat houdt mede verband met de democratische organisatiestructuur en de zorgvuldige besluitvorming. Zeker bij ingrijpende kwesties gaan coöperaties doorgaans niet over een nacht ijs. Ook wel logisch: de coöperatie, dat zijn de leden. Daarin snijden, riekt naar automutilatie.

Heeft Agrico bij de verkoop van de fritesaardappelentak tegen deze coöperatieprincipes gezondigd? Herman Vermeer meent van niet. De vorig jaar april vertrokken voorzitter van de raad van beheer vindt dat hem en zijn collega's geen blaam treft. Hij onthoudt zich van verder commentaar, omdat hij veel van de betrokken leden/akkerbouwers in zijn andere werkzaamheden nog regelmatig tegenkomt. 'We kunnen het uitstekend met elkaar vinden, we hebben het alleen niet over aardappelen. Die afspraak heb ik gemaakt en daar houd ik mij aan.' Ook Ineke Mastenbroek, één van de andere hoofdrolspelers, wil verder geen vragen beantwoorden.

Agrico zelf persisteert. Ook in de toekomst gaat Agrico haar leden niet vooraf informeren of raadplegen bij ingrijpende kwesties als de verkoop van een voor hen cruciaal coöperatieonderdeel. 'Met duizend leden discussiëren, werkt niet, daar hebben we de ledenraad voor', aldus directeur Van Hoogen. Hoop dat de coöperatie

de rebellerende leden-telers alsnog financieel tegemoet komt door hen een deel van het coöperatievermogen mee te geven als zij hun lidmaatschap willen beëindigen, biedt de nieuwe Agrico-directeur evenmin. 'Een nieuw lid betaalt geen entreegeld en als het lidmaatschap eindigt,

Gebrek aan loyaliteit zette kwaad bloed bij de zittenblijvers

heeft hij geen aanspraak op het vermogen van de coöperatie. Dit is bij een voetbalclub bijvoorbeeld niet anders.'

Kortom, vooralsnog blijft de verkoop van de fritespool van Agrico een boek met een open einde. Het finale oordeel is aan de rechter. Agrico-lid en voormalig deelnemer aan de fritespool Jacques Petit gelooft het allemaal wel. Hij heeft inmiddels een poolcontract bij de Duitse aardappelhandel Weuthen, onderdeel van RWZ. Je bent coöperatieman of je bent het niet. **BB**

Tekst: Jan Smit

Foto: Daniëlle Ballast, Twan Wiermans

Meer weten: agrico.nl

boerenbusiness.nl/aardappelmarkt.iar.nl